

Opracowanie zbiorcze zawierające scenariusze działań, które mają być podjęte podczas procesu rewitalizacji terenu objętego projektem „Fabryka Pełna Życia-rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej”

W niniejszym dokumencie prezentujemy zestaw pięciu scenariuszy działań proponowanych przez nas w ramach „Koncepcji pracy ze społecznością lokalną, która pozwoli na partycypacyjne wypracowanie programu funkcjonalnego rewitalizacji śródmieścia Dąbrowy Górniczej”. Podstawową rolą **wybranych przez nas narzędzi** jest przede wszystkim **umożliwienie wyartykułowania przez poszczególnych mieszkańców Dąbrowy Górniczej** (perspektywa indywidualna) **swoich potrzeb** związanych z funkcjonowaniem miasta, a zwłaszcza jego części śródmiejskiej i **skonfrontowanie ich**, dzięki dyskusji podejmowanej **w szerszym gronie** i przy różnych okazjach, z potrzebami innych osób i grup - wszystko po to, aby uruchomić proces zbiorowej refleksji nad rozwiązaniami dla miasta, które możliwie najlepiej brałyby pod uwagę i łączyły różne potrzeby i interesy (perspektywa grupowa). Zastosowanie proponowanych przez nas metod pracy powinno oczywiście umożliwić także realizację celu związanego ze wzmocnieniem samej społeczności – choćby poprzez zawieranie przez uczestników procesu nowych znajomości, stwarzanie im okazji do współpracy i budowania poprzez to więzi i poczucia swoistej „miejskiej wspólnoty”.

Jesteśmy przekonani, że skutkiem realizacji planowanego na 2017 rok procesu będzie nie tylko zbadanie potrzeb Dąbrowian i włączenie ich w istotny lokalny proces decyzyjny, ale również ich integracja i zwiększenie ich zainteresowania sprawami publicznymi w przyszłości

SPACER BADAWCZY

CEL SPACERU BADAWCZEGO:

Kluczem do zrozumienia i zastosowania tego narzędzia jest maksyma: spojrzeć na przestrzeń z perspektywy użytkownika przestrzeni, identyfikując problematyczne miejsca i sytuacje oraz miejsca i pomysły na rozwój tej przestrzeni.

W przypadku projektu „Fabryka Pełna Życia - rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” uczestnicy spaceru będą mieli do wykonania bardzo konkretne zadanie – opowiedzieć i pokazać „swoje” śródmieście Dąbrowy Górniczej: pod kątem ulubionych miejsc, funkcji jakich pełni dla nich ten obszar (gdzie i jak spędzają czas) oraz tego, czego w centrum ich miasta brakuje im najbardziej. Ponadto, spacer umożliwi wprowadzenie mieszkańców na, na co dzień niedostępny, teren b. fabryki DEFUM. Przy okazji tej wizyty, uczestnicy spaceru zostaną poproszeni o zapoznanie się ze specjalnie na użytek projektu przygotowaną wystawą, prezentującą kilka przykładów procesów rewitalizacji terenów poprzemysłowych w Polsce i Europie. To wszystko po to, aby w drugiej, stacjonarnej części spotkania, mieszkańcy wspólnie zasiedli do warsztatu projektowego, podczas którego będą mieli okazję projektowania nowych funkcjonalności będących, z jednej strony, odpowiedzią na zauważone w śródmieściu braki a z drugiej – będących propozycją na zagospodarowanie terenu byłej fabryki DEFUM.

UCZESTNICY (grupa odbiorców):

Rekomendujemy, aby udział w spacerze brała grupa licząca od 5 do 7 osób (max), przy czym w przypadku 7 osób spacer powinno prowadzić 2 moderatorów, w podziale na 2 grupy. Najlepiej, aby w ramach każdego ze spacerów uczestnikami były osoby reprezentujące różnorodne grupy (wymienione w punkcie „rekrutacja”).

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ TECHNIKI – NISKA FREKWENCJA:

Aby ograniczyć ryzyko niskiej frekwencji i braku zainteresowania udziałem w spacerach, odpowiednio wcześniej należy przeprowadzić przemyślaną rekrutację. Dobra rekrutacja to taka, która zawiera poniższe elementy:

- **zmapowanie grup interesariuszy** zarówno pod kątem demograficznym jak i pełnionych funkcji. Mogą to być: uczniowie, studenci, osoby aktywne zawodowe, seniorzy jak również aktywiści kulturalni, urzędnicy, radni, członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, właściciele małego handlu i rzemieślnicy itp. Należy

również pamiętać o grupach posiadających specjalne potrzeby, takich jak rodzice z małymi dziećmi czy osoby z niepełnosprawnościami

- należy pamiętać, że **różne grupy mają własne sposoby funkcjonowania i pory dnia** w jakich są dostępne. Osoby zgłaszające się, poza swoim numerem kontaktowym powinny zostać poproszone o orientacyjne wskazanie **pory**, która najbardziej im pasuje na spacer
- **rekomendujemy dotarcie do mieszkańców za pomocą rekrutacji celowej: indywidualnych kontaktów i znajomości, dzięki wsparciu dąbrowskich organizacji, instytucji, miejsc pracy**
- proponujemy, aby to moderator (moderatorzy) dokonali wyboru miejsca spotkania i poinformowali o nim uczestników (wybór ten może być dokonany przez sugestie ze strony zgłaszających się).
- uważamy, że taki proces może, choć nie musi, **uzyskać szczególną legitymizację** ze strony władz miasta. Każdy spacer może rozpoczynać się krótkim spotkaniem z przedstawicielem Urzędu Miasta, który – jeśli jest osobą powszechnie rozpoznawalną i szanowaną - nada rangę temu wydarzeniu (rozwiązanie to sprawdza się szczególnie w przypadku seniorów, niekoniecznie młodzieży). Przykładowo, spacer w Gdyni „otwierał” wiceprezydent miasta. Wówczas jednak Uczestnicy, już na etapie zgłaszania się, powinni wiedzieć o planowanym spotkaniu.
- **innym sposobem zachęcenia niektórych grup mieszkańców do udziału** w badaniu jest ewentualny upominek dla uczestników (np. voucher do kina) lub też rodzaj „usługi” dla instytucji/firmy, która pomogła w rekrutacji (np. logotyp przedsiębiorstwa umieszczony na materiałach promocyjnych procesu w zamian za udział pracowników firmy w warsztacie

RAMOWY PLAN SPACERU:

CZAS TRWANIA: 3-3,5 godziny, w tym:

- **część spacerowa (1 godz. 15 minut):**
  - ok. 40-minutowy spacer po śródmieściu śladami najważniejszych miejsc odwiedzanych przez uczestników
  - ok. 20-30 minut przeznaczonych na przejście po terenie b.fabryki DEFUM i zapoznanie się ze specjalnie przygotowaną wystawą prezentującą przykłady rewitalizowanych przestrzeni poprzemysłowych
- **część stacjonarna (ok. 2 godzin, najlepiej nieopodal fabryki, np. w Pałacu Kultury Zagłębia):**

- dyskusja na temat brakujących funkcji śródmieścia Dąbrowy Górniczej, z uwzględnieniem terenu b. fabryki DEFUM - na podstawie wystawy oraz zdjęć otrzymanych w ramach ćwiczenia „Miasto idealne”
- warsztat projektowy, podczas którego uczestnicy zyskają szansę do zaproponowania konkretnych rozwiązań dla śródmieścia Dąbrowy Górniczej – począwszy od ogólnych projektów miejsc aż do rozwiązań szczegółowych (jak np. obiekty małej architektury). Efektem warsztatu będą zarówno same projekty, jak i ich opisy sformułowane przez twórców. -

CO POWINIEN MIEĆ PROWADZĄCY SPACER (zasoby):

- wytyczne do spaceru
- mapę Priorytowego Obszaru Rewitalizacji śródmieścia Dąbrowy Górniczej, na której zaznaczy trasę, którą przeszli oraz omawiane miejsca + coś do pisania (długopis, kolorowe flamastry)
- rozpiszę (może być w formie punktów na mapie) najważniejszych miejsc i obiektów spełniających w Dąbrowie Górniczej funkcje kulturalne, sportowe, rekreacyjne, usługowe, reprezentacyjne, handlowe, rekreacyjne – przydadzą się w trakcie spaceru, gdy uczestnicy będą mijać jeden z takich obiektów na swojej drodze a żaden z badanych nie podejmie tego tematu (wówczas można zapytać – dlaczego badany o nim nie wspomina, co o nim sądzi itp.)
- dyktafon
- aparat, żeby dokumentować omawianą przestrzeń
- parasol w razie złej pogody
- ew. formatkę do zapisywania wniosków ze spaceru

OGÓLNE WSKAZÓWKI ODNOŚNIE PRZEPROWADZANIA SPACERU:

Pytania nie muszą być zadawane w zapisanej poniżej kolejności i brzmieniu, ale w możliwie naturalny sposób wprowadzane w toku rozmowy – niech konkretne zagadnienia poruszane podczas wywiadu będą konsekwencją opowieści roztaczanej przez badanego podczas oprowadzania moderatora po wybranych przez siebie miejscach. Specyfika metody nie pozwala na zaproponowanie bardziej szczegółowego przebiegu rozmowy, poniższy scenariusz ma stanowić jedynie pomoc w omawianiu przedmiotu badania. Ze względu na cel badania, istotne jest jednak, aby wywiad rzucał światło na następujące kwestie:

- miejsca najczęściej odwiedzane i ich funkcje (w których miejscach mieszkańcy Dąbrowy Górniczej lubią spędzać czas? Gdzie „załatwiają sprawy”, korzystają z kultury wysokiej, kupują jedzenie, chodzą na imprezy, robią zakupy. Dlaczego?)

- co takiego mieszkańcy chcieliby robić w śródmieściu a nie mają ku temu przestrzeni? Czego brakuje? (Miejsca i elementy przestrzeni wymagające różnego rodzaju interwencji /zmiany - które? Gdzie? Jakiej zmiany? Dlaczego?)
- powody dla których mieszkańcy przyjeżdżają – lub nie przyjeżdżają - do śródmieścia Dąbrowy Górniczej, środki transportu.

OPIS RAPORTOWANIA O PODJĘTYM DZIAŁANIU

Rekomendujemy, aby na użytek późniejszego raportu, po każdym spacerze sporządził notatkę ze spotkania zawierającą następujące informacje:

- przebieg trasy, liczba uczestników i ich „afiliacje” (jeśli znane)
- najważniejsze wnioski ze spaceru:
  - miejsca lubiane i odwiedzane przez mieszkańców
  - miejsca, w których załatwiają swoje sprawy, korzystają z kultury wysokiej, spędzają czas wolny (na podstawie pytań umieszczonych w scenariuszu)
  - miejsca/funkcje, których brakuje, które wymagają zmiany
- omówienie części stacjonarnej:
  - zaprezentowanie i omówienie wybranych przez uczestników funkcji – dla śródmieścia i dla terenu DEFUM pracy grup w ramach każdej z faz: krytyki, utopii, realizacji
- ogólne wrażenie ze spotkania, wnioski z ewaluacji

Produktem, jaki pozostanie po realizacji wszystkich spacerów powinien być raport podsumowujący. Struktura raportu powinna nawiązywać do struktury notatki, choć sam raport musi mieć charakter syntetyczny (najczęściej pojawiające się miejsca, najpilniejsze zmiany itp.)

SCENARIUSZ

Część 1: Wprowadzenie

Moderator wprowadza badanego w swobodny nastrój rozmowy, zachęca do udzielania szczerych wypowiedzi opartych na własnych doświadczeniach.

- Przedstawienie moderatora / moderatorów (*w przypadku młodzieży próbujemy przejść na „ty”*)
- Przedstawienie celu spaceru (ewentualnie wprowadzenie ze strony przedstawiciela UM Dąbrowa Górnicza):

Celem spacerów jest umożliwienie Państwu zaprezentowanie nam swojej perspektywy na śródmieście Dąbrowy Górniczej. Chcemy porozmawiać o tym, co się tu Państwu podoba, jakie rozwiązania się sprawdzają, a jakie nie, czego brakuje, co trzeba poprawić itd. Podczas spaceru będziemy te miejsca odwiedzać, aby spojrzeć na Dąbrowę Górniczą Pana/Pani oczami. Na koniec usiądziemy, aby podsumować spacer i popracować chwilę nad możliwymi rozwiązaniami, w nieco nietypowej formule (warsztat projektowy). A to wszystko ze względu na projekt „Fabryka Pełna Życia - rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej”... (kilka słów o projekcie).

- Poinformowanie o nagrywaniu rozmowy (wyłącznie dla potrzeb stworzenia później notatki ze spaceru), wykorzystaniu aparatu
- Prośba o szczerłość. Zapewnienie o anonimowości, dyskrecji.

Część 2: Luźna rozmowa w miejscu spotkania

- Pytania „na rozgrzewkę”:
  - *Na początku chcielibyśmy Pana/Panią zapytać, jak Państwo tutaj przyjechali? W którym miejscu śródmieścia zazwyczaj Państwo się spotykają z innymi? Czy w ogóle mają Państwo w zwyczaju tu przyjeżdżać?* [odpowiedzi notowane w formacie]
  - *A czy lubi Pan/Pani śródmieście Dąbrowy Górniczej? Dlaczego tak/nie?*
- Pytania, których celem jest wspólne ustalenie trasy spaceru:
  - *Mamy teraz prośbę, żeby pomyśleli Państwo o **miejscach, który najbardziej Pan/Pani lubi w centrum miasta**. Proszę pomyśleć też o miejscu, w którym spędzają Państwo najwięcej czasu (jeśli to inne miejsce, niż poprzednie)*
  - *Gdzie to jest? Co tam się dzieje?*
  - **[moderator zapisuje odpowiedzi-miejsca na formacie spaceru]** *Czy moglibyśmy **wspólnie ustalić trasę, która poprowadzi do tych miejsc? Czy mogliby Państwo nas tam zaprowadzić?*** [ustalenie trasy – dla całej grupy lub z podziałem na dwie, jeśli trudno uzyskać konsensus]

Ważne, aby tak zaplanować trasę, by nie przekroczyła ona 30-40 minut a jej zakończenie przypadało na okolice fabryki DEFUM.

Część 3: Moje śródmieście Dąbrowy Górniczej

- Pytania pogłębiające wiedzę na temat odwiedzanego miejsca:
  - *Dlaczego je Pan/Pani lubi? Co Pani/Pan tu robi? Jak często je odwiedza? Co tam się dzieje? Jakie osoby tam bywają? Czy to miejsce zmienia się w zależności od pory dnia, roku?*
- Pytania badające **funkcje śródmieścia Dąbrowy Górniczej**. Zadawane w trakcie spaceru (o ile odpowiedzi nie padły wcześniej):
  - *A gdzie załatwiają Państwo swoje sprawy?*
  - *Gdzie chodzą na zakupy, na jedzenie?*
  - *Czy i gdzie korzystacie z kultury „wysokiej”?*
  - *Gdzie odbywają się festyny, imprezy masowe?*
  - *Gdzie korzystacie z usług, np. fryzjerskich, rzemieślniczych?*
  - *Gdzie uprawiacie sport?*
  - *Gdzie odpoczywacie?*

Ważne, aby moderator (moderatorzy) był czujny na obiekty mijane po drodze – szczególnie te z przygotowanej wcześniej listy. Ważne, żeby dopytywać o miejsca niewymieniane przez badanych, a powszechnie znane i rozpoznawalne, np. kino, centrum handlowe...

- *Podczas spaceru prosimy też o zwracanie szczególnej uwagi na słabe i mocne strony terenów / miejsc, którymi będziemy przechodzić, np. na to, jakie rozwiązania się sprawdzają, czego brakuje, co trzeba poprawić. Jeśli będą jakieś miejsca lub elementy przestrzeni, o których szczególnie chciał(a)by Pan/Pani opowiedzieć (czy to miejsca / elementy przestrzeni przyjazne czy nieprzyjazne, bezpieczne czy niebezpieczne, wymagające interwencji lub zmiany), to proszę, żebyśmy się przy nich zatrzymali i chwilę porozmawiali. Będę zadawać czasem Panu/Pani pytania pomocnicze.*

Dodatkowe, ogólne pytania do poszczególnych, charakterystycznych miejsc (np. park, osiedle, pasaż handlowy, bazar, skwer, podwórko, boisko, okolice jakiejś instytucji):

- *Czy ma Pan/Pani jakieś złe lub dobre wspomnienia związane z tym miejscem?*
- *Jak by je Pan/Pani określiła? Czy to miejsce przyjazne / bezpieczne / lubiane przez mieszkańców? **Dlaczego?***

Pytania przy miejscu / elemencie przestrzeni „pozytywnym” (lubianym, bezpiecznym, przyjaznym, ładnym z perspektywy badanego):

- *Co to za miejsce / element przestrzeni? Jak by je Pan/Pani opisał(a)?*
- *Jak się można tutaj czuć? Kto czuje się tu najlepiej? A kto nie za bardzo? Dlaczego?*
- *Czy często tu Pan/Pani bywa? Przy jakich okazjach? Jaka jest funkcja tych miejsc, do czego one generalnie służą? A do czego Pan/Pani „używa” tych miejsc?*

- *Czy postrzeganie i użytkownicy tego miejsca /elementu przestrzeni zmienia się np. w zależności od pory dnia, roku?*
- *Czy takich przyjaznych miejsc jest Pana/Pani zdaniem w śródmieściu Dąbrowy Górniczej dużo czy mało? Cemu Pan/Pani tak uważa? **Czy coś należałoby w związku z tym zmienić?***

Pytania przy miejscu „negatywnym” (nielubianym, niebezpiecznym, nieprzyjaznym, brzydkim z perspektywy badanego):

- *Co to za miejsce? Jak by je Pan/Pani opisał(a)?*
- *Jak się można tutaj czuć? Cemu budzi negatywne skojarzenia?*
- *Czy ktoś może się Pana/Pani zdaniem czuć tutaj dobrze? Dlaczego? Kto tutaj bywa najczęściej? Co robi? A kto raczej tam się nie pojawia? Cemu?*
- *A czy Pan/Pani często tu bywa? Przy jakich okazjach?*
- *Czy takich nieprzyjaznych miejsc jest w śródmieściu Dąbrowy Górniczej więcej? Dopytać:*
  - *Co to za miejsca? Jakiego typu?*
  - *Dlaczego są „nieprzyjazne”? Czym się wyróżniają?*
  - *Czy coś wpływa na postrzeganie tych miejsc, np. w zależności od pory dnia, roku?*
  - *Jaka jest funkcja tych miejsc, do czego one mają służyć? A do czego służą naprawdę? Jak się ich używa?*
  - *Czy coś łączy te wszystkie „negatywne” miejsca? Czy w czymś są podobne?*
  - *Cemu Pan/Pani tak uważa? Czy możemy je też odwiedzić?*
  - *Czy coś należałoby w związku z tym zmienić?*

IV. Orowadzenie po terenie b. fabryki DEFUM, przystanek - wystawa

Spacer powinien zakończyć się w okolicach wejścia do Fabryki.

Ważne jest, aby zauważyć, że ta część spaceru nie ma już charakteru ściśle diagnostycznego. W wejściu na teren Fabryki chodzi przede wszystkim o zapoznanie mieszkańców z terenem im nieznanym oraz z wystawą prezentującą przykłady różnych procesów rewitalizacji terenów przemysłowych. Zdjęcia i opisy tworzące wystawę mają na celu zainspirowanie mieszkańców do formułowania własnych rozwiązań i pomysłów na śródmieście - w części stacjonarnej spaceru.

V. Część stacjonarna

Grupa przenosi się do obiektu znajdującego się jak najbliżej fabryki, np. na terenie Pałacu Kultury Zagłębia (w kawiarni, w wynajętej wcześniej Sali) lub w Centrum Aktywności Obywatelskiej UM Dąbrowy Górniczej. Celem części **stacjonarnej jest pogłębienie rozmowy o zaobserwowanych podczas spaceru deficytach śródmieścia Dąbrowy Górniczej i sformułowanie przez badanych własnych rozwiązań** - realizujących te funkcje, których miastu najbardziej brakuje. Jest to o tyle istotne, że podczas spaceru zazwyczaj brakuje czasu na głębszy namysł nad rekomendacjami wobec zaobserwowanej rzeczywistości.

Aby ułatwić dalszą pracę spotkanie powinno rozpocząć się krótkim wstępem inspiracyjnym. W tym celu proponujemy wykonać w grupie lub w parach ćwiczenie „Miasto idealne”. Każda z par (lub cała grupa) otrzymuje ten sam zbiór zdjęć prezentujących różnego rodzaju przestrzeń miejską (w tym obiekty z wystawy) oraz możliwe formy spędzania czasu. Następnie, praca powinna przebiegać następująco:

- w ciągu 15 minut mieszkańcy dyskutują o zdjęciach, swoimi słowami nazywają zaprezentowane na nich funkcje (np. rekreacja, zielen, kultura, handel...). W ciągu kolejnych 10 minut wybierają, ich zdaniem, **po trzy najważniejsze/najpilniejsze funkcje:**
  - **których brakuje na terenie śródmieścia Dąbrowy Górniczej (poza terenem DEFUM)**
  - **które w sposób szczególny mogłyby się znaleźć na terenie byłej fabryki**
- wybór omawiany jest na forum

Kolejnym – ostatnim już ćwiczeniem – jest warsztat ze projektowy w wykorzystywanej już przez nas w Dąbrowie Górniczej technice styroduru. Jego celem jest zaproszenie mieszkańców do wspólnego projektowania rozwiązań dla DEFUMU i śródmieścia. Tworząc projekty miejsc (od ogólnej wizji do konkretnych rozwiązań) uczestnicy zyskują okazję do innego spojrzenia na przestrzeń, lepszego nazwania jej deficytów oraz wskazania potrzeb. Efekty pracy warsztatowej zostaną udokumentowane i służyć będą mogły służyć jako materiał do promocji prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

EWALUACJA

Proponujemy aby na zakończenie spaceru (a dokładnie – na zakończenie części stacjonarnej) prowadzący zadali uczestnikom kilka pytań ewaluujących przebieg i formułę spaceru, np.:

- Czy dzisiejszy spacer pozwolił Państwu w pełni wypowiedzieć się na temat śródmieścia Dąbrowy Górniczej? Co zmieniliby Państwo w przyjętej formule spaceru (pytanie dot. części spacerowej)
- Czy ćwiczenie i warsztat podsumowujący (w części stacjonarnej) ułatwiły Państwu dyskusję na temat konkretnych rozwiązań dla śródmieścia Dąbrowy Górniczej oraz terenu b.fabryki DEFUM?

FORMATKA DO WNIOSKÓW ZE SPACERU BADAWCZEGO PO ŚRÓDMIEŚCIU DĄBROWY GÓRNICZEJ

Data, godzina rozpoczęcia spaceru:	
Trasa:	
Prowadzący spacer:	
Uczestnicy (ile osób, w jakim wieku, płeć):	

W prawych kolumnach proszę zaznaczyć "x", jeśli miejsce / element przestrzeni jest:

- M** – miejsca do naniesienia na mapę
- P** - kojarzone jako "pozytywne"
- N** - kojarzone jako "negatywne"
- Z** - zaznaczone jako wymagające zmiany

(można zaznaczyć więcej niż jedną kolumnę w przypadku każdego miejsca / elementu przestrzeni)

(!) Prosimy nanieść na mapę wykorzystywaną podczas spaceru numery miejsc na pokonanej trasie, zgodne z poniższym opisem (tak, żeby osoba analizująca notatkę mogła dopasować komentarz do konkretnego miejsca / elementu przestrzeni na terenie dzielnicy).

(!) Zdjęcia prosimy również oznaczyć zgodnie z tą numeracją.

Punkt startowy:

Środki transportu do śródmieścia:

Zwyczajowe miejsca spotkań w centrum Dąbrowy Górniczej

Stosunek do śródmieścia:

Planowana trasa (hasłowo):

<u>Przebieg trasy:</u>	<u>P</u>	<u>N</u>	<u>Z</u>	<u>M</u>
<u>miejsce 1:</u>				
<u>miejsce 2:</u>				
<u>miejsce 3:</u>				
<u>miejsce 4:</u>				

<u>miejsce 5:</u>				
<u>miejsce 6:</u>				
<u>miejsce 7:</u>				
<u>miejsce 8:</u>				
<u>Teren DEFUM – komentarze, refleksje uczestników:</u>				

<p><u>ew. uwagi ogólne dotyczące przebiegu spaceru (np. nastawienia uczestników, warunków pogodowych itp.)</u></p>				

DEBATA PODWÓRKOWA

CEL DEBATY

Celem debaty „podwórkowej” jest zaangażowanie w proces współdecydowania o śródmieściu członków społeczności miejskiej zamieszkujących poszczególne dzielnice Dąbrowy Górniczej, a tym samym wzmocnienie ich poczucia sprawczości oraz wspólnych więzi. Drugim, naszym zdaniem nieodłącznym, celem debaty jest zaproszenie uczestników debat do wspólnego opisywania dzielnic: ich specyfiki, historii lokalnej oraz tożsamości.

UCZESTNICZY (grupa odbiorców):

Proponujemy, aby debaty odbywały się na terenie wybranych - przez Wykonawców, wspólnie z Urzędem Miasta - dzielnic Dąbrowy Górniczej (mamy na myśli dzielnice wyznaczone na użytek Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego). W sezonie zimowym, debaty powinny odbywać się w salach udostępnionych przez lokalne instytucje, organizacje czy świetlice. Późną wiosną i latem spotkania mogą odbywać się na świeżym powietrzu, choć wymaga to odpowiedniego przygotowania przestrzeni (stolików, krzeseł) oraz zaplecza (Sali) na wypadek pogorszenia pogody. **Rekomendujemy, aby udział w warsztatach brała grupa licząca pomiędzy ok. 15-20 osób.**

Planując spotkanie, należy przygotować się na obecność rodziców/opiekunów z dziećmi – w związku z czym zapewnić dzieciom odpowiednią opiekę (animację). W przypadku udziału osób zależnych (starszych, osób z niepełnosprawnościami) niezbędne jest odpowiednie dostosowanie sali (w tym toalety) jak również przygotowanie się na służeńiem wsparciem przy wykonywaniu niektórych czynności / potrzeb zgłaszanych przez te osoby.

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ TECHNIKI – NISKA FREKWENCJA:

- Aby ograniczyć ryzyko niskiej frekwencji i braku zainteresowania udziałem w debacie, odpowiednio wcześniej (do 3 tygodni przed terminem) należy rozpocząć kampanię informacyjną. Jej głównym narzędziem powinny być umieszczane na terenie różnych placówek jak i klatkach schodowych/osiedlach plakaty i ulotki. Ich uzupełnieniem powinny być również bezpośrednie wizyty Wykonawcy w najważniejszych na terenie dzielnicy instytucji, organizacji, placówek, sklepów w celu opowiedzenia o debacie i zachęcenia do udziału.
- Zapraszając potencjalnych uczestników należy uprzednio zastanowić się nad odpowiedziami na następujące pytania: na czym polega spotkanie? Dlaczego udział w

nim jest ważny dla Dąbrowy Górniczej? Dlaczego właśnie ta osoba powinna zaangażować się w Wasze działanie?

- Planując termin spotkania, warto też sprawdzić, czy nie koliduje on np. z długim weekendem, kiedy wiele osób może wyjechać z miasta, albo z popularnym lokalnym wydarzeniem, które może przyciągnąć wtedy ich uwagę.
- W rozmowie o przyszłości miejscowości bardzo ważny jest zawsze głos władz lokalnych. Uważamy, że taki **proces może, choć nie musi, uzyskać szczególną legitymizację** ze strony władz miasta. Każda debata może rozpoczynać się krótkim spotkaniem z przedstawicielem Urzędu Miasta, który nada rangę temu wydarzeniu. Wówczas jednak uczestnicy, już na etapie zgłaszania się, powinni wiedzieć o planowanej wizycie gościa.
- **Innym sposobem zachęcenia niektórych grup mieszkańców do udziału** w badaniu jest ewentualny upominek dla uczestników (np. voucher do kina) lub też rodzaj „usługi” dla instytucji/firmy, która pomogła w rekrutacji (np. logotyp przedsiębiorstwa umieszczony na materiałach promocyjnych procesu w zamian za udział pracowników firmy w warsztacie)

CO POWINIEN MIEĆ KAŻDY MODERATOR DEBATY

- scenariusz
- odpowiednio przygotowana salę
- dyktafon
- aparat
- kartki papieru, flamatry, post-ity, flipcharty
- odpowiednio duża 1 mapa dzielnicy oraz 1 mapa Priorytetowego Obszaru Rewitalizacji Śródmieście – każda w 4 kopiach (licząc 1 kopię jednej mapy na 4-5-osobową grupę)

SCENARIUSZ

15 min	<p>Wprowadzenie, przedstawienie planu i celów debaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przywitanie <p><i>Dzień dobry. Nazywam(y) się... Spotykamy się dziś, aby porozmawiać na temat tego jak Państwo – mieszkańcy dzielnicy... - postrzegają śródmieście Dąbrowy Górniczej. Chcemy nie tylko zdiagnozować najważniejsze – z Państwa perspektywy - bolączki i porozmawiać o tym, co się Państwu w centrum miasta podoba, ale również poznać bliżej Państwa dzielnicę..</i></p>
---------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Kontekst – kilka słów o projekcie „Fabryka Pełna Życia – rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” • Formuła spotkania: <i>Dzisiejsze spotkanie zaplanowaliśmy w następujący sposób. Najpierw przeznaczymy chwilę na wzajemne poznanie się a następnie podzielimy Państwa na grupy, które wspólnie odpowiadać będą na cztery pytania dotyczące śródmieścia Dąbrowy Górniczej. W drugiej części poprosimy Państwa o zaznaczenie na mapie dzielnicy oraz mapie śródmieścia najważniejsze dla Was miejsca, obiekty, przestrzenie. Każde z ćwiczeń wytłumaczymy oczywiście dokładniej, we właściwym momencie.</i>
<p>20 min.</p>	<p>Integracja uczestników</p> <p>Uczestnicy krótko rozmawiają w parach (tak jak siedzą obok siebie) – jak kto ma na imię, co robi na co dzień, jakie jest jego ulubione miejsce w Dąbrowie Górniczej, a następnie każdy przedstawia partnera/partnerkę rozmowy.</p> <p>Podział na grupy</p> <p>wyznaczenie grupom ich przestrzeni pracy (np. osobne części dużej sali do których się rozejdą). Ustalenie dokładnej godziny, o której grupy spotykają się na wspólną prezentację owoców swojej pracy. Rozdanie flipchartów i flamastrów do pracy.</p> <p>Ustalenie zasad pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szacunek wobec odmiennych poglądów, niemówienie na raz, prawo do ucinania wątków nie na temat • na zakończenie ćwiczenia każda z grup będzie prezentować swoją pracę, dlatego prosimy aby pod koniec wyznaczili jedną osobę, która opowie o Państwa wnioskach • prosimy koniecznie zapisywać Państwa pracę i pojawiające wątki na flipchartach! • bardzo ważne jest, aby cała grupa wzięła udział w całym spotkaniu. Prosimy nie opuszczać Sali przed końcem debaty • spotkanie potrwa ok. 3 godzin

<p>45 min.</p>	<p>Praca w grupach (25 min.)</p> <p>Każda z grup otrzymuje na kartkach 4 pytania, na temat których dyskutuje we wspólnym gronie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy zdarza się Wam przyjeżdżać do śródmieścia Dąbrowy Górniczej? Jak często? • Jeśli tak – w jakim celu? Jeśli nie – dlaczego? • Czy kiedyś przyjeżdżaliście/przyjeżdżałyście do centrum z innych powodów? Co się zmieniło w tej kwestii? • W jaki sposób chciał(a)byś tu spędzać czas (a teraz tego brakuje)? Co jest do tego potrzebne (infrastruktura, usługi, inne)? <p>Prezentacja pracy każdej z grup, dyskusja na forum (20 min.)</p>
<p>40 min (2 x 20 min)</p>	<p>Tworzenie „mapy mentalnej” Dąbrowy Górniczej, w tym mapy danej dzielnicy</p> <p><i>W tej części prosimy Państwa o przyjrzenie się dwóm mapom, które znajdują się na stołach. Jedna z nich to mapa śródmieścia, druga – orientacyjna mapa Państwa dzielnicy. Prosimy o zaznaczenie markerami na mapach te miejsca, obiekty, które z Państwa punktu widzenia z punktu widzenia Waszych indywidualnych historii, są ważne, ciekawe, lubiane.</i></p> <p>Pytania pomocnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>gdzie spędzacie czas ze znajomymi?</i> • <i>gdzie „od pokoleń” znajduje się lokalny sklep?</i> • <i>gdzie wydarzyło się coś ważnego z punktu widzenia danej dzielnicy czy konkretnej osoby?</i> <p><i>Prosimy przy każdym takim punkcie postawić cyfrę a następnie w 2 zdaniach, na osobnej kartce, opisać ten punkt. Proponujemy, aby pierwsze 20 min. rozmawiali Państwo o swojej dzielnicy a następne – o śródmieściu.</i></p>

60 min.	<p>Warsztat ze styroduru</p> <p>W ostatniej części spotkania mieszkańcy będą mieli okazję zaprojektować oznaczenia dla wskazanych przez siebie miejsc ze śródmieścia oraz z dzielnic Dąbrowy Górniczej. W warsztacie wykorzystamy technikę styroduru, z której korzystaliśmy podczas prac nad wirtualną mapą na 100-lecie praw miejskich Dąbrowy Górniczej. Zaprojektowane oznaczenia wraz z opisami zostaną dodane do Wirtualnej Mapy Dąbrowy Górniczej i/lub wydrukowane w formie ładnie zaprojektowanych pocztówek.</p> <p>Organizacja, która podejmie się organizacji debat podwórkowych weźmie udział w specjalnym szkoleniu prowadzenia tego typu warsztatów.</p>
10 min.	Ewaluacja
	<p>Proponujemy, aby w ramach ewaluacji spotkania uczestnikom rozdane rozdały zielone i czerwone karteczki, na których każdy i każda z nich mogą napisać <u>po jednej</u> rzeczy, która w warsztatach im się podobała (zielona kartka) i która się nie podobała (czerwona kartka). Mieszkańcy wrzucają kartki do dwóch urn (pudełek).</p> <p>Uzupełnieniem tej ewaluacji (w zależności od czasu trwania spotkania) może być krótka runda, w której te osoby, które chcą, mówią po kolei jedną rzecz, z którą wychodzą ze spotkania.</p>
10 min.	Podsumowanie spotkania, podziękowanie, informacja o tym jak zostaną wykorzystane wnioski z warsztatów i jakie następne działania

OPIS RAPORTOWANIA O PODJĘTYM DZIAŁANIU

Rekomendujemy, aby na użytek późniejszego raportu, po każdej debacie wykonawca sporządził notatkę ze spotkania zawierającą następujące informacje:

- miejsce spotkania, liczba uczestników i ich „afiliacje” (jeśli znane)
- przebieg spotkania
- najważniejsze wnioski z pracy grup w ramach każdego z ćwiczeń: obraz śródmieścia oczami uczestników debaty, opis miejsc zaznaczonych na mapie mentalnej śródmieścia oraz dzielnicy
- ogólne wrażenie ze spotkania, wnioski z ewaluacji

Produktem, jaki pozostanie po debatach powinien być raport podsumowujący. Struktura raportu powinna być taka sama jak struktura notatki.

MOBILNY PUNKT KONSULTACYJNY

CEL MOBILNEGO PUNKTU KONSULTACYJNEGO

Celem punktu konsultacyjnego jest bliższe poznanie osób mieszkających lub odwiedzających Dąbrowę Górniczą – ich miejsca zamieszkania, sposobów komunikacji i transportu, celu w jakim znaleźli się (lub znajdują zazwyczaj) w śródmieściu miasta oraz uchwycenie ich podstawowych potrzeb i oczekiwań wobec centrum Dąbrowy Górniczej.

Punkt konsultacyjny służy również zapoznaniu Dąbrowian oraz osób przyjezdnych z projektem „Fabryka Pełna Życia” rewitalizacji śródmieścia Dąbrowy Górniczej.

UCZESTNICZY (grupa odbiorców):

Przechodnie - mieszkańcy Dąbrowy Górniczej i osoby przyjezdne

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ TECHNIKI – NISKA FREKWENCJA:

Istotą punktu konsultacyjnego jest to, aby był okazją do zebrania jak największej liczby głosów przechodniów i osób przejezdnych. W związku z tym należy go ustawiać w przestrzeni publicznej, na terenach uczęszczanych i ciągach komunikacyjnych np. na peronie kolejowym, na imprezach i wydarzeniach organizowanych przez Urząd Miasta i podległe mu instytucje, okolice lub wewnątrz Centrum Handlowego Pogoria i Pałacu Kultury Zagłębia. W zależności od pogody i pory roku punkt ustawiany powinien być na dworze lub wewnątrz budynków.

Punkt konsultacyjny powinien być – w miarę możliwości – atrakcyjny. Dlatego ważne jest, aby wszystkie materiały rozstawione pod konsultacyjnym namiotem były estetyczne, kolorowe, widoczne nawet z odległości.

CO POWINNO SIĘ ZNALEŻĆ NA PUNKCIE KONSULTACYJNYM:

- **Namiot konsultacyjny**
- **Stoły, 2-3 krzesła**
- **Mapa Dąbrowy Górniczej** (nie musi być szczegółowa, ale sugerowana wielkość to ok. 1,5m x 1m)
- **Kolorowe pinezki, flamastry, kartki papieru**
- **Ew. sznurek i spinacze do wieszania ankiet na sznurku**
- **Ankiety** (ok. 100-200 sztuk w zależności od miejsca rozstawienia punktu)

PRZEBIEG

Proponowany przez nas punkt konsultacyjny składa się z kilku mniejszych narzędzi diagnostycznych. Wszystkie powinny zostać odpowiednio rozstawione, aby podchodzący przechodnie mieli do nich łatwy dostęp. Ważne jest, aby gospodarze punktu wychodzili przed punkt i zapraszali uczestników do udziału, **wprowadzając jednocześnie do projektu rewitalizacji śródmieścia Dąbrowy Górniczej i udzielając podstawowych informacji na temat procesu.** W tym celu warto wspólnie z Urzędem Miasta zaplanować produkcję ewentualnych ulotek informacyjnych o procesie.

1. Na „wejściu” do punktu konsultacyjnego powinna znaleźć się ankieta zawierająca krótkie pytania, umożliwiające szybką odpowiedź, np.

- a. W jakim celu przyjechałeś/as do centrum Dąbrowy Górniczej? (na punkcie organizowanych podczas miejskich imprez pytanie należy zmienić na „w jakim celu zazwyczaj przyjeżdżasz do centrum Dąbrowy Górniczej”)
- b. Czy bywasz tu także w innych celach – jakich?
- c. Czy kiedyś przyjeżdżałeś/aś tu w innym celu?
- d. W jaki sposób chciał(a)byś tu spędzać czas (a teraz tego brakuje)?

Udzielone odpowiedzi – jeśli pogoda nie jest zbyt wietrzna a okolice punktu umożliwiają zainstalowanie sznurka – mogą być wieszane na sznurku tak aby kolejni przechodnie widzieli odpowiedzi pozostałych/poprzedników:

2. Na stole lub ścianie punktu powinna leżeć/wiszieć Mapa Dąbrowy Górniczej. Mieszkańcy będą proszenie o zaznaczenie pinezką określonego koloru miejsca, z którego przyjechali oraz podanie sposobu, w jaki dotarli do centrum (środku komunikacji zapisywane na flipcharcie/kartce obok)

3. **Po drugiej stronie punktu (lub w jego głębi, ew. na osobnym stole) powinna zostać umieszczone zdjęcia przedstawiające różne typy przestrzeni miejskiej oraz ich funkcje.** Część zdjęć (przygotowanych przez Stocznnię – autora scenariusza) będą pochodzić z wystawy prezentowanej na terenie b.fabryki DEFUM. Mieszkańcy będą proszeni o wskazanie tych funkcji, które ich zdaniem powinny pełnić śródmieście Dąbrowy Górniczej (w odpowiedzi na pytanie „czego brakuje...” zadane w ankiecie) i wyjaśnienie, co ich zdaniem się z tym wiąże (np. jakie korzyści mogą płynąć z danej funkcji). Wnioski z tego ćwiczenia powinny być na bieżąco notowane przez jednego z moderatorów.

EWALUACJA

Punkt konsultacyjny jest ze swojej zasady punktem „szybkim”, w ramach którego przechodzień poświęca badaczom minimalną ilość swojego czasu. W związku z tym proponujemy, aby to gospodarze punktu spisali swoje wrażenia w formie autoewaluacji. Powinna ona dotyczyć takich kwestii jak frekwencja, typ osób jakie podeszły do stanowiska, subiektywna opinia na temat wykorzystanych narzędzi, ogóle podsumowanie.

OPIS RAPORTOWANIA O PODJĘTYM DZIAŁANIU

Rekomendujemy, aby na użytek późniejszego raportu, po każdym punkcie organizator sporządził notatkę zawierającą następujące informacje:

- miejsce w którym rozstawiony został punkt
- orientacyjna liczba osób, które wzięły udział w konsultacjach i ich wiek oraz płeć
- ogólne omówienie przebiegu konsultacji i wykorzystywanych narzędzi (czy się sprawdzily, czy uczestnicy chętnie brali w nich udział, czy były jakieś problemy)
- najważniejsze wnioski z każdego z ćwiczeń:
  - podsumowanie odpowiedzi udzielonych w ankietach
  - lista miejsc zamieszkania oraz środków komunikacji osób, które przyjechały do śródmieścia Dąbrowy Górniczej (na podstawie mapy)
  - wybrane funkcje i ich omówienie (na podstawie zdjęć)
- wnioski z ewaluacji (jeśli przeprowadzona)

Produktem, jaki pozostanie po realizacji cyklu punktów konsultacyjnych powinien być raport podsumowujący. Struktura raportu powinna być taka sama lub zbliżona do struktury notatki.

WARSZTATY PRZYSZŁOŚCIOWE

CELE WARSZTATÓW PRZYSZŁOŚCIOWYCH

Celem warsztatów przyszłościowych jest umożliwienie pogłębionej rozmowy na temat śródmieścia Dąbrowy Górniczej. Tym razem chodzi nie tylko o diagnozę czy wyrażenie uwag krytycznych, ale przede wszystkim o wypracowanie przez uczestników konkretnych propozycji rozwiązań oraz rekomendacji.

UCZESTNICY (grupa odbiorców):

Proponujemy, aby udział w warsztatach brała grupa licząca pomiędzy 15 a 25 osób. Grupa powinna być jednorodna – np. tylko studenci Wyższej Szkoły Biznesu lub tylko osoby pracujące (ale nie mieszkające) w Dąbrowie Górniczej, grupa osób z niepełnosprawnościami ruchowymi i organizacji działających na ich rzecz itp. **Istotnym kryterium jest tutaj czas** - muszą to być osoby gotowe poświęcić nawet 6 godzin na pracę warsztatową (najczęściej - w któryś dzień weekendu).

Planując spotkanie, należy przygotować się na obecność rodziców/opiekunów z dziećmi – w związku z czym zapewnić dzieciom odpowiednią opiekę (animację). W przypadku udziału osób zależnych (starszych, osób z niepełnosprawnościami) niezbędne jest odpowiednie dostosowanie sali (w tym toalety) jak również przygotowanie się na służeńiem wsparciem przy wykonywaniu niektórych czynności / potrzeb zgłaszanych przez te osoby.

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ TECHNIKI – NISKA FREKWENCJA:

Aby maksymalnie ograniczyć ryzyko niskiej frekwencji i braku zainteresowania udziałem w warsztatach, odpowiednio wcześniej (na miesiąc przed warsztatami) należy przeprowadzić przemyślaną rekrutację. Dobra rekrutacja to taka, która zawiera poniższe elementy

- **zmapowanie grup interesariuszy** zarówno pod kątem demograficznym jak i pełnionych funkcji. Mogą to być: uczniowie, studenci, osoby aktywne zawodowe, seniorzy jak również aktywiści kulturalni, urzędnicy, radni, członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, właściciele małego handlu i rzemieślnicy itp. Należy również pamiętać o grupach posiadających specjalne potrzeby, takich jak rodzice z małymi dziećmi czy osoby z niepełnosprawnościami
- planując termin spotkania, należy pamiętać o tym, kim są zapraszane osoby; jeśli warsztaty dedykowane będą np. przedsiębiorcom, można poprosić ich pracodawców o zgodę na zorganizowanie warsztatu w ciągu dnia. Jeśli jednak nie będzie to możliwe, to termin powinien być weekendowy. Warto sprawdzić, czy planowany

termin nie koliduje np. z długim weekendem, kiedy wiele osób może wyjechać z miasta, albo z popularnym lokalnym wydarzeniem, które może przyciągnąć wtedy ich uwagę

- **rekrutacja powinna odbywać się dwutorowo: bezpośrednio do mieszkańców poprzez indywidualne kontakty i znajomości, dzięki wsparciu dąbrowskich organizacji, instytucji, miejsc pracy oraz za pomocą kanałów promocyjnych (plakaty, ulotki)**
- przed zaproszeniem potencjalnych uczestników należy przygotować odpowiedni, czytelny komunikat. W tym celu warto uprzednio zastanowić się: na czym polega organizowane przez nas spotkanie? Dlaczego udział w nim jest ważny dla Dąbrowy? Dlaczego właśnie ta osoba powinna zaangażować się w Wasze działanie?
- w rozmowie o przyszłości miejscowości bardzo ważny jest zawsze głos władz lokalnych. Uważamy, że taki proces może, choć nie musi, **uzyskać szczególną legitymizację** ze strony władz miasta. Każdy warsztat może rozpoczynać się krótkim spotkaniem z przedstawicielem Urzędu Miasta, który – jeśli jest osobą powszechnie rozpoznawalną i szanowaną - nada rangę temu wydarzeniu (rozwiązanie to sprawdza się szczególnie w przypadku seniorów, niekoniecznie młodzieży). Wówczas jednak Uczestnicy, już na etapie zgłaszania się, powinni wiedzieć o planowanym spotkaniu.
- **innym sposobem zachęcenia niektórych grup mieszkańców do udziału** w badaniu jest ewentualny upominek dla uczestników (np. voucher do kina) lub też rodzaj „usługi” dla instytucji/firmy, która pomogła w rekrutacji (np. logotyp przedsiębiorstwa umieszczony na materiałach promocyjnych procesu w zamian za udział pracowników firmy w warsztacie)

CO POWINIEN MIEĆ KAŻDY MODERATOR WARSZTATÓW

- scenariusz
- odpowiednio przygotowaną salę (zawierającą rzutnik, flipchart, kawę, herbatę, wodę). Jedną z rekomendowanych lokalizacji jest Pałac Kultury Zagłębia lub/i Centrum Aktywności Obywatelskiej UM Dąbrowa Górnicza
- dyktafon
- aparat
- kartki papieru, flamatry, post-ity
- należy zadbać o co najmniej 2 przerwy w trakcie spotkania (zaznaczone w scenariuszu – 1 kawowa, 1 obiadowa)

SCENARIUSZ

Czas	Temat
25 min	<p>Wprowadzenie, przedstawienie planu i celów warsztatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przywitanie <p><i>Dzień dobry. Nazywam(y) się... Spotykamy się dziś, aby porozmawiać z Państwem na temat śródmieścia Dąbrowy Górniczej. Chcemy nie tylko zdiagnozować najważniejsze – z Państwa perspektywy - bolączki lub też porozmawiać o tym, co się tu Państwu podoba, ale przede wszystkim wspólnie wypracować propozycje konkretnych, możliwych w realizacji rozwiązań.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontekst – kilka słów o projekcie „Fabryka Pełna Życia – rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” • Formuła spotkania: <p><i>Jesteśmy tutaj w określonym gronie – po to aby spojrzeć na centrum Dąbrowy oczami... (np. przedsiębiorców – w zależności od spotkania). Aby zrealizować cel przedstawiony na początku (a więc przejść wspólnie ścieżkę od diagnozy do rekomendacji) dzisiejsze spotkanie ma określoną strukturę – warsztatów przyszłościowych. Jak sama nazwa wskazuje, na warsztatach przyszłościowych rozmawia się o przyszłości – o tym, jak chcielibyście, żeby zmieniało się Wasze miasto. Przebieg naszej pracy będzie następujący:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Faza krytyki: na podstawie doświadczeń wszystkich uczestników i w oparciu o burzę mózgów gromadzone są informacje o niedoborach/brakach/kwestiach krytycznie ocenianych przez uczestników, które są spisywane, wspólnie systematyzowane w małych grupach i omawiane.</i> 2. <i>Faza utopii (fantazji): stworzenie idealnej wizji rozwoju miasta – przy założeniu „scenariusza idealnego”, na razie bez zwracania uwagi na ograniczenia, które nakłada rzeczywistość, np. restrykcje finansowe.</i> 3. <i>Faza realizacji: próba urzeczywistnienia elementów fazy utopii - to, co zostało wymyślone i spotkało się z największym poparciem uczestników (np. zostało ocenione jako najważniejsze, najpilniejsze, najbardziej oryginalne), zostaje doprecyzowane i „zoperacjonalizowane. Uczestnicy wspólnie konkretyzują propozycje, podejmują się weryfikacji możliwości ich realizacji oraz ustalenia konkretnych planów działania, które mają przybliżyć ich do realizacji danego celu, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań.</i>
20 min.	<p>Integracja uczestników</p> <p><i>Najpierw chcielibyśmy, aby się Państwo bliżej poznali...</i></p>

	<p>Uczestnicy krótko rozmawiają w parach – jak kto ma na imię, co robi na co dzień, jakie jest jego ulubione miejsce w Dąbrowie, a następnie każdy przedstawia pozostałym osobom na forum swojego partnera/partnerkę rozmowy.</p> <p>Podział na grupy</p> <p>wyznaczenie grupom ich przestrzeni pracy (np. osobne części dużej sali lub osobne pomieszczenia, do których się rozejdą). Ustalenie dokładnej godziny, o której grupy spotykają się na część wspólną.</p> <p>Ustalenie zasad pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szacunek wobec odmiennych poglądów, niemówienie na raz, prawo do ucinania wątków nie na temat • przestrzegamy podziału spotkania na fazy – narzekamy wtedy, kiedy jest na to czas i nie przeciągamy tego na kolejne części warsztatu. • bardzo ważne jest, aby cała grupa wzięła udział w całych warsztatach, ponieważ kolejne kroki w scenariuszu są ze sobą powiązane i bazują na tym, co zostanie wypracowane na wcześniejszych etapach. Prosimy nie opuszczać Sali przed końcem
<p>15 min.</p>	<p>Przerwa</p>
<p>30 min.</p>	<p>Faza krytyki</p> <p>Na tym etapie zadaniem jest zmapowanie wszystkich problemów dotyczących śródmieścia Dąbrowy Górniczej (z perspektywy zaproszonej grupy). Praca powinna odbywać się w formie „burzy mózgów” - każda z grup zapisuje swoje pomysły na flipcharcie. Warto zacząć od kilku prostych pytań, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Czy jest coś, co Wam się nie podoba w naszej miejscowości?</i> • <i>Czego Wam brakuje, jeśli chodzi o...?</i> • <i>Czy jest coś, co Waszym zdaniem należałoby poprawić?</i> <p>Omówienie. Prezentacja na forum, porządkowanie odpowiedzi – grupowanie podobnych, nazwanie najważniejszych obszarów krytyki ze strony uczestników i uczestniczek: na czym dokładnie polega problem w każdym z nich i kogo dotyczy (czy wszystkich mieszkańców i mieszkańek, czy np. tylko konkretnych</p>

	grupy)
30 min.	<p>Etap utopii:</p> <p>To czas na puszczenie wodzy fantazji. Na tym etapie moderator prosi uczestników, aby zapomnieli na chwilę o tym, jak teraz wygląda sytuacja, i wyobrazili sobie śródmieście Dąbrowy za 20 lat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Jak chcielibyście, żeby nasza miejscowość wyglądała w roku 2037?</i> • <i>Co się w niej zmieni – co pojawi się nowego, a czego już nie będzie?</i> <p>Warto nawiązywać do tych obszarów tematycznych, które wcześniej uczestnicy i uczestniczki wskazywali jako problematyczne – np. dopytywać: „A co się zmieni, jeśli chodzi o...?”, „Czy dalej będzie miało miejsce...?”.</p> <p>Ponownie – po zakończeniu fazy, każda z grup prezentuje wyniki swojej pracy.</p>
30-40 min.	Przerwa obiadowa
30 min.	<p>Faza realizacji</p> <p>Flipcharty z etapów krytyki i utopii należy umieścić w widocznym miejscu. Zadaniem uczestników jest wymyślenie, jak przejść ze stanu obecnego do stanu idealnego – „Co musi się stać, żeby do tego doszło?”. Warto zadbać o to, by pojawiły się możliwie konkretne pomysły, które dotyczą każdej z kwestii wymienionych na etapie krytyki. Jeśli uczestnicy i uczestniczki nie będą mieli pomysłu, jak poradzić sobie z daną kwestią, należy poddać ten problem pod wspólną rozmowę na koniec warsztatów. Inną propozycją jest podział grup na mniejsze – np. pary – z których każda będzie opracowywać inne wyzwane/problem.</p>
30 min.	<p>Rozmowa o rozwiązaniach</p> <p>Każda grupa ma do dyspozycji od 3 do 5 minut na streszczenie efektów swojej pracy. Pozostałe osoby mogą w tym czasie notować sobie ewentualne pytania lub komentarze, którymi będą się chcieli później podzielić. Warto zastanowić się, czy wyłania się z tego wspólny pomysł na zmianę, czy raczej kilka odmiennych wizji. Które pomysły można ze sobą połączyć?</p>
10 min.	Ewaluacja / podsumowanie
	Proponujemy, aby w ramach ewaluacji spotkania uczestnikom rozdane rozdały zielone i czerwone karteczki, na których każdy i każda z nich mogą napisać <u>po</u>

	<p><u>jednej</u> rzeczy, która w warsztatach im się podobała (zielona kartka) i która się nie podobała (czerwona kartka). Mieszkańcy wrzucają kartki do dwóch urn (pudełek).</p> <p>Uzupełnieniem tej ewaluacji (w zależności od czasu trwania spotkania) może być krótka runda, w której te osoby, które chcą, mówią po kolei jedną rzecz, z którą wychodzą ze spotkania.</p>
10 min.	Podsumowanie spotkania, podziękowanie, informacja o tym jak zostaną wykorzystane wnioski z warsztatów i jakie następne działania

OPIS RAPORTOWANIA O PODJĘTYM DZIAŁANIU

Rekomendujemy, aby na użytek późniejszego raportu, po każdym warsztacie wykonawca sporządził notatkę ze spotkania zawierającą następujące informacje:

- miejsce spotkania, liczba uczestników i ich „afiliacje” (jeśli znane)
- przebieg spotkania
- najważniejsze wnioski z pracy grup w ramach każdej z faz: krytyki, utopii, realizacji
- osobna część poświęcona rozwiązaniom – omówienie wszystkich proponowanych, z uwzględnieniem uwag podczas dyskusji na forum
- ogólne wrażenie ze spotkania, wnioski z ewaluacji

Produktem, jaki pozostanie po warsztatach powinien być raport podsumowujący wszystkie warsztaty. Struktura raportu powinna być taka sama jak struktura notatki.

KAWIARENKA OBYWATELSKA

CEL KAWIARENKI OBYWATELSKIEJ

Ideą Kawiarenki Obywatelskiej jest dialog - stworzenie okazji do rozmowy na ważny dla uczestników temat w możliwie nieformalnej atmosferze. Tematem kawiarenki może być proces rewitalizacji śródmieścia Dąbrowy Górniczej, ale nie musi. Praktyki innych miast pokazują, że przedmiot rozmowy może być bardzo różnorodny – tak jak np. organizowane w ramach cyklu „Obywatelski Kraków” spotkania poświęcone ruchom miejskim w wyborach, rozwojowi Nowej Huty, infrastrukturze komunikacyjnej, bezpieczeństwu, budżetowi miejskiemu i inne¹. Kawiarenka może również służyć jako okazja do spotkania mieszkańców z urzędnikami różnych wydziałów w formie specjalnego dyżuru.

Podsumowując, nie jest to metoda, która służy do osiągnięcia porozumienia, wypracowania rozwiązań czy też podjęcia decyzji, a raczej do „otwarcia” uczestników na wzajemny kontakt i wymianę argumentów.

Organizatorem kawiarenki powinna być lokalna organizacja pozarządowa (lub instytucja), która podejmie się prowadzenia kawiarenki, udostępni własny lub zagospodaruje przeznaczony do spotkań lokal, wymyśli cykl spotkań i ich tematykę oraz dobierze osoby prowadzące. Możliwy jest też wariant, w którym stałe jest miejsce spotkań (ważna jest tu budowa „marki” takiego miejsca), natomiast tematy poszczególnych kawiarenek (organizowanych np. raz na miesiąc) są proponowane przez różnych aktorów – takich jak organizacje pozarządowe, instytucje, grupy nieformalne – którzy stają się gospodarzami poszczególnych spotkań.

Istotnym elementem kawiarenki, o którym nie można zapomnieć, jest darmowa kawa i herbata dla przybyłych mieszkańców.

UCZESTNICZY (grupa odbiorców):

Dobór uczestników powinien być otwarty – zaproszeni są wszyscy zainteresowani mieszkańcy. Należy jednak pamiętać o wielkości grupy, w której format ten najlepiej się sprawdza – [teoretycznie](#) najbardziej optymalna grupa liczy sobie ok. 10-12 osób. W praktyce grono uczestników może być bardziej liczne.

¹ Warto zapoznać się z materiałami nt. kawiarenek obywatelskich organizowanych m.in. w Sosnowcu, Poznaniu, Wrocławku.

Warto zwrócić uwagę, że istnieją również przykłady kawiarenek dedykowanych poszczególnym grupom -np. kawiarenki obywatelskie dla seniorów w Sosnowcu.

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ TECHNIKI – NISKA FREKWENCJA:

- Aby ograniczyć ryzyko niskiej frekwencji i braku zainteresowania udziałem w spotkaniu odpowiednio wcześniej (do 3 tygodni przed terminem) należy rozpocząć kampanię informacyjną. Jej głównym narzędziem powinny być umieszczane na terenie różnych placówek jak i klatkach schodowych/osiedlach plakaty i ulotki. Ich uzupełnieniem powinny być również bezpośrednie wizyty organizatora w kluczowych dla miasta instytucjach, organizacjach, placówkach, sklepach w celu opowiedzenia o debacie i zachęcenia do udziału.
- Zapraszając potencjalnych uczestników należy uprzednio zastanowić się nad odpowiedziami na następujące pytania: na czym polega spotkanie? Dlaczego udział w nim jest ważny dla Dąbrowy? Dlaczego właśnie ta osoba powinna zaangażować się w działanie?
- Planując termin spotkania, warto też sprawdzić, czy nie koliduje on np. z długim weekendem, kiedy wiele osób może wyjechać z miasta, albo z popularnym lokalnym wydarzeniem, które może przyciągnąć wtedy ich uwagę.

CO POWINIEN MIEĆ KAŻDY ORGANIZATOR KAWIARENKI

To co najważniejsze: odpowiednio przygotowaną salę (nieformalny wystój, kawa, herbata, drobny poczęstunek) oraz nagłośnienie, w tym mikrofony (jeśli liczba uczestników przekroczy 25 osób – choć nie powinna).

SCENARIUSZ

Przebieg kawiarenki każdy organizator powinien ustalić sam. Nie ma jednej obowiązującej formuły spotkania, choć jedną z nich może być propozycja umieszczona poniżej:

10 min.	Wprowadzenie do tematu, przedstawienie gości (jeśli spotkanie otwiera wystąpienie przedstawicieli urzędu lub innych zaproszonych ekspertów)
5 min.	Zaproponowanie zasad dyskusji obowiązujących podczas kawiarenki: <ul style="list-style-type: none"> • otwartość – słuchaj i szanuj inne punkty widzenia • akceptacja – powstrzymuj się od oceny • ciekawość – próbuj zrozumieć racje innych, a nie przekonywać

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

	<p>ich do swoich racji</p> <ul style="list-style-type: none"> • odkrycia – kwestionuj przyjętą wiedzę i szukaj nowych informacji • szczerść – mów o tym, co jest dla ciebie osobiście ważne • zwięźłość – mów szczerze i z głębi serca, ale nie przedłużaj bez potrzeby
do ustalenia	Wystąpienie gościa/panelistów (jeśli jest)
30 min. (ale w zależności od liczby uczestników)	Przedstawienie się uczestników i zaprezentowania swojego zdania na temat zagadnienia, bez możliwości wzajemnego komentowania się prelegentów
10 min.	Odniesienie się do wcześniejszych głosów
30 min.	Właściwa dyskusja z możliwym udziałem doradczym ekspertów
10 min.	Runda kończąca („co wynoszę ze spotkania”?)
10 min.	Podsumowanie, podziękowanie, swobodne rozmowy bez udziału moderatorów

EWALUACJA

Na zakończenie kawiarenki uczestnicy mogą wypełnić krótką (kilkupytaniową) ankietę ewaluacyjną, w której ocenią organizację oraz przebieg spotkania pod kątem takich zagadnień jak: promocja wydarzenia, subiektywna ocena możliwości zabrania głosu i wypowiedzenia się oraz tego, czy kawiarenka umożliwiła uczestnikom dowiedzieć się czegoś nowego w omawianym temacie.

OPIS RAPORTOWANIA O PODJĘTYM DZIAŁANIU

Kawiarnia obywatelska nie jest techniką służącą diagnozie lub wypracowywaniu rozwiązań. To okazja do spotkania i niezobowiązującej rozmowy. Dlatego nie uważamy za konieczne raportowania jej przebiegu. W zależności od potrzeb Urzędu Miasta, formą sprawozdawczą z kawiarenki mogą być krótkie notatki informacyjne umieszczane na stronie internetowej www.fabrykapelnazycia.pl.